

עקרונות המלחמה: התאמתם למאפייני המלחמה בעת הנוכחית (עמ' 8)

1 הכט, ע' (2018, 16 באוגוסט). נייר עמדה "צוות הרוחב". עקרונות המלחמה (עקד). המחלקה לת"ל, למפקדות, להדרכה ולבטיחות, עמ' 7; ברנפלד, ש' (יוני 2001). עקרונות המלחמה בעידן המידע. מערכות 377, עמ' 56

2 עקרונות המלחמה (1948, 28 בדצמבר). ארכיון צה"ל, 227/315/53

3 עקרונות המלחמה (1953, 15 במאוס). ארכיון צה"ל, 65/433/1956; דיון תורתי לימוד ויישום עקרונות המלחמה (1956, 16 באוקטובר). ארכיון צה"ל, 6/159/1959

4 עקרונות המלחמה (עקד) (פברואר 2007). עמ' 3

5 הרבבו של צוות עקרונות המלחמה המורחב: ראש הצוות - האלוף אמיר ברעם (מפקד המכללות הצבאיות ומפקד גיס 479); מוביל הצוות - ד"ר שגי טורגן (ראש המל"ץ); מזכיר הוועדה - סא"ל זרע שזינגר ולאחר מכן סא"ל אלי מיכלסון (רנ"ן תפיסות זרוע היבשה); חברי הוועדה - תא"ל אודי בן מוחה (מפקד המכללה לפו"ם), אל"ם אילן עזראן (מפקד קורס פו"ם אלון), אל"ם פיני יוסף (מפקד המל"ק), אל"ם (מיל) יובל בזק, מפקד המעבדה התפיסית, סא"ל (מיל) גדעון שרב (מד"ר המל"ק), ד"ר נמרוד הגלעדי (מדריך אקדמי במכללה לפו"ם, שייצג בכובעו השני כנווט קרב את חיל האוויר), ד"ר עדו הכט (מדריך אקדמי במכללה לפו"ם), ד"ר גיל הנקין (מדריך אקדמי במכללה לפו"ם), אל"ם חובב ורדי (רמ"ח תו"ל תוה"ד) ואל"ם (מיל) בועז עמידור (ראש תחום תפיסות במ"ח)

6 עמידור, י' (דצמבר 2007). עקרונות המלחמה בעימות האסימטרי. מערכות 416, עמ' 6

7 הכט (2018)

8 עקרונות המלחמה (2007), עמ' 17

9 Sun Tsu (2015). The Art of War (M. Chang, Trans.). FastPencil, p. 2

10 ורדי, ח' (2018). נייר עמדה "רציפות והמשכיות". עקרונות המלחמה (עקד). המחלקה לת"ל, למפקדות, להדרכה ולבטיחות

11 רבים מהמשתתפים בצוות ההגנה שהוקמו במכללות לאחר פרסום מסקנות צוות החשיבה התנגדו בואופן נחרץ להוצאת עקרונות הפשטות מרשימת עקרונות המלחמה. הטיעון המרכזי היה שהדג הפוקד מחויב לנסות ולייצר פשטות לדרג הפוקד בדרישותיו ממנו בתוכנית

12 PUBLIC PAPERS OF THE PRESIDENTS OF THE UNITED STATES (1957). DWIGHT D. EISENHOWER, PG. 818

13 CUCULLU, G. & FONTANA, C. (2012). WARRIOR POLICE: ROLLING WITH AMERICA'S MILITARY POLICE IN THE WORLD'S TROUBLE SPOTS. ST. MARTIN'S GRIFFIN

14 אלוף (מיל) יעקב עמידור הציע לכנות עיקרון זה בשם "תדמית ולגיטימציה". ראה: עמידור, י' (2007). עקרונות המלחמה בעימות האסימטרי. מערכות, 416, עמ' 11

עוצבת הקומנדו - מאוסף יחידות מובחרות "לאס בשרוול" של צה"ל (עמ' 16)

1 טופלר, א' וטופלר, ה' (1997). מלחמה ואנטי-מלחמה (א' גפני, תרגום). ספרית מעריב, עמ' 58-71

2 סטאר, ד' (ינואר 1979). FM-100-5 - שלבי ההתפתחות הטקטית. מערכות, 267, עמ' 22-26

3 סקייסל, ר' (1997). ניצחון ודאי במדבר. תוה"ד מחלקת היסטוריה, עמ' 41. יש להבדיל בין מסלול ההשרצה ברגימנט, שאותו עוברים כל החיילים שהתנדבו לשרת בו, לקורס הריינג'רס המקוצר, קורס קשה ומפרך אף הוא, שעוברים רבים מהקצינים בצבא היבשה שאינם משרתים ברגימנט ואף לעיתים אינם שייכים לחיל הרגלים

4 פרל פינקל, ג' וסא"ל ירון (יוני 2020). מבצע "קרנף": מה כדאי לחטיבת הקומנדו ללמוד מרגימנט הריינג'רס של צבא היבשה האמריקני. מערכות, 488, עמ' 42-44

5 הראל, ע' (2011, 18 בדצמבר). פיקוד נחוץ, מפקד שנוי במחלוקת. הארץ איונקוט, ג' (אפריל 2018). אסטרטגית צה"ל לשבת הרמטכ"ל, עמ' 22

6 בחובוט, א' (2015, 28 בדצמבר). חטיבת הקומנדו של צה"ל יוצאת לדרך: "נחזק את השימוש בתחבולה". וואלה! חדשות

7 הראל, ע' (2013, 18 ביולי). צ'קו תמיר חושב שתכנית גנץ עלולה להוביל לאסון. הארץ

8 כובכי, א' (2019, 25 בדצמבר). הרצאה בכנס "בצה"ל והחברה הישראלית - לזכר רב-אלוף אמנון ליפקין שחק". המרכז הבינתחומי הרצליה

9 זלמנוביץ, ב' (פברואר 2020). הקמת כוחות מיוחדים בלוחמה נמוכת עצומות. מערכות, 369, עמ' 32-35

10 גרייצר, ע' (2015). שני צנדים לפני כולם. מערכות, עמ' 81

11 תמיר, ד' וזאבי-פרקש, א' (2011). ואיך נדע. ידיעות ספרים, עמ' 181

12 הרצאה של אלוף איתי יורב לעוצבת הקומנדו, מחנה מרדכי גור, 5 בינואר 2021

13 שלח, ע' ולימור, י' (2007). שבויים בלבנון. ידיעות ספרים, עמ' 260

14 שלח, ע' (2015). האומץ לנצח. ידיעות ספרים, עמ' 175

15 שלח, ע' ולימור, י' (1998). אג"ס-תוה"ה, עמ' 545

16 תומפסון, ג' (1992). לא פיקניק. מערכות, עמ' 49-50

17 שם, עמ' 89-106

18 סיבוג, ג' ופרל פינקל, ג' (2017, 27 ביוני). תרגילי צה"ל בכרתים וקפריסין. מבט על, 945, המכון למחקרי ביטחון לאומי

20 לימור, י' (2019, 5 בדצמבר). בשטח זר: הקומנדו תרגל לחימה בחיזבאללה. ישראל היום

21 הרצאה של אלוף אלי שרביט לעוצבת האש, בסיס אשדוד, 5 במאי 2021

22 הראל, ע' (2020, 3 באוגוסט). הניסיון האיראני לפגוע בישראל נכשל, החשבוני עם חיזבאללה עדיין פתוח. הארץ

23 פינקל, מ' והירש, א' (יוני 2018). הפשיטה היבשתית - תפקידיה באסטרטגיה ובבניין הכוח למלחמה. בין הקטבים, 16-17, עמ' 189-190.

24 ריאיון טלפוני של אחד המחברים עם תא"ל (מיל) משה תמיר, 22 במרס 2020

25 ברעם, א' (נובמבר 2004). מעטים מול רבים. במחנה, עמ' 12

26 פרספיליה, ס' (2003). שערי האש. ספרית מעריב - הד ארצי, עמ' 229

27 הרצאה של אלוף איתי יורב לעוצבת הקומנדו, מחנה מרדכי גור, 5 בינואר 2021

28 Patton: A Genius for War. HarperCollins, 607

29 שלח (2015), עמ' 121

30 שיף, ז' ויערי, א' (1984). מלחמת שולל. שוקן, עמ' 28-29

31 יאיר, י' (1990). אתי מלבנון. מערכות, עמ' 13

32 ריאיון של עפר שלח בתכנית "פגישה עם רוני קובן", כאן 11, 15 במאי 2018 <https://bit.ly/3xQQkpl>

33 יאיר (1990), עמ' 14

34 מייק אלדר, שייטת 13, ספרית מעריב, 1993, עמ' 597-598

35 שיף ויערי (1984), עמ' 28-29

36 אורטל, ע' (מאי 2021). להדליק את האור, לכבות את האש. בין הקטבים, 31-32, עמ' 53-69

37 פלג, ד' (אוקטובר 2020). מטריות, קשתות ובועות! שוחקי העליונות הצבאית של ישראל. בין הקטבים, 30-32, עמ' 80-81

38 סיבוג, ג' (דצמבר 2009). מלחמה וניצחון. צבא ואסטרטגיה, כרך 3, 1, עמ' 35

39 בק, א' (2018). אנשי פאנפילוב. הקיבוץ המאוחד, עמ' 164

40 ברעם, א' ופרל פינקל, ג' (אוגוסט 2021). רף פצ"ן - לחשל את החרב. מערכות, 491, עמ' 11

41 הרצאה של אלוף איתי יורב לעוצבת הקומנדו, מחנה מרדכי גור, 5 בינואר 2021

42 שלח ולימור (2007), עמ' 165-161

43 שלח, ע' (2011, 1 ביוני). מפקד אוגדת איו"ש: "לא בטוח שלפלסטינים יש אינטרס לשמור על רגיעה". ערוץ 10

44 פרל פינקל, ג' (2021, 4 בינואר). אם תושפע מהסיכון שמישהו ימות בכל החלטה, תתקשה להיות יעיל. זמן ישראל

45 שלח (2011)

46 בלוט, א' (2021, 3 בינואר). קומנדו מאז ולתמיד. בין הקטבים, 31-32, עמ' 73-91

47 שמש, א' (2019). ארדוף אויבי ואשיגם. מודן והוצאת משרד הביטחון, עמ' 47-68

48 בלוט (ינואר 2021)

49 איילנד, ג' (2018). לא נרדם בלילות. ידיעות ספרים, עמ' 84

50 שם

51 אלמוג, ד' (2012). מקום המפקד בקרב. מערכות, 443, עמ' 28-29

52 אבי-רן, ר' (אפריל 1986). הנחיתה בחוף האוואלי במלחמת "שלום הגליל" מזווית הראייה של המחבלים. מערכות, 302-303, עמ' 25-29

53 תמיר וזאבי-פרקש (2011), עמ' 183

54 הלוי, ה' (אוקטובר 2020). הגנה רב-ממדית. בין הקטבים, 28-30, עמ' 254

55 מערכת אתר צה"ל (2019, 10 בנובמבר). נאום הרמטכ"ל רא"ל אביב כוכבי, בטקס ההתייחדות לזכר חללי חטיבת הצנחנים. אתר צה"ל

56 נורוקי, ע' (אוקטובר 2020). מהלומה רב-ממדית בתפיסת הניצחון. בין הקטבים, 28-30, עמ' 232. "הפגיעה באויב יכולה להיות ממוקדת במרחב גיאוגרפי מסוים ("מהלומה מרחבית"), ביכולת מסיימת של האויב ("מהלומה משימתית") או מגוון רחב של דורות ויכולות חיוניות ("מהלומה רחבה")"

57 כוכבי, א' (יוני 2019). הקדמת הרמטכ"ל. בין הקטבים, 21-20, עמ' 13

המיקוד המבצעי במרחב החשאי: האם נכון לחבר בין כוח צבאי בעל מטה לכוחות ביניים (עמ' 24)

1 US DEPARTMENT OF DEFENSE (2010, NOVEMBER 8). DICTIONARY OF MILITARY AND ASSOCIATED TERMS. JOINT PUBLICATION 1-02

2 US DEPARTMENT OF DEFENSE (2014, JULY 16). SPECIAL OPERATIONS. JOINT PUBLICATION 3-05

3 בנג'ו, י' וזחאי, מ' (2019). המיקוד המבצעי - גישה לתיאור, לתכנון ולניהול מבצעים בני זמננו. מערכות ומודן; בנג'ו, י' וסגל, ג' (יוני 2014). המיקוד המבצעי והפעולה ממוקדת הערך האסטרטגי - הצעה לגישה חדשה להפעלת הכוח הצבאי. מערכות, 455, עמ' 4-12; בנג'ו, י', סגל, ג', שבתאי, ש' וזחאי, מ' (נובמבר 2015). המיקוד המבצעי - גישה לתיאור, לתכנון ולניהול מבצעים בני-זמננו. זרקור, 22. אמ"ץ תוה"ד;

4 BENGU, Y., SEGAL, G. & SHABTAI, S. (JUNE 2016). THE POST-OPERATIONAL LEVEL AGE OF WAR. INFINITY JOURNAL, SPECIAL EDITION

5 עזריאל בנו, שהיה מזכיר צבאי של ארבעה ראשי ממשלה, ציין: "הוא [יצחק שמיר] - י"ב וש[ש] דאג לביטחון הלוחמים; אבדות ונפילות בשבי הדאיגו אותו מאוד. הדאגה הזאת עברה כחוט השני אצל כל ראשי הממשלה". בנו, ע' (2016). מזכיר צבאי - שיחות עם חיים משגב. קוונטנט, עמ' 212

6 המשגה נוספת שיכולה לסייע לעניין זה עוסקת בהבדל שבין הפתעה בסיסית למצבית המידרשת לכל אחד מסוגי הכוחות כדי להוות את משימתם. הפתעה מצבית היא תוצאה בלתי צפויה (שהייתה צריכה להיות בעצם צפויה) של משימו או של פעולה בסביבתו המשימתית. זהו תרחיש מציאותי, שניתן

MYERS M. (2018, APRIL 8). THE ARMY JUST MADE IT HARDER TO GRADUATE FROM BASIC TRAINING. ARMY TIMES
 FROST, M.M. (2018, APRIL 17). BACK TO THE BASICS WITH PRIDE AND DISCIPLINE. ASSOCIATION OF THE UNITED STATES ARMY

משחקי מלחמה כמגבירי למידה בהכשרת הפיקוד (עמ' 36)

המילון למונחי תו"ל, מטכ"ל-10-1 (1988). אג"ת-תו"ל, עמ' 401
 LACEY, J. (2016, APRIL 19). WARGAMING IN THE CLASSROOM: AN ODYSSEY. WAR ON THE ROCK; LACEY, J. (2019, APRIL 22). HOW DOES THE NEXT GREAT POWER CONFLICT PLAY OUT? LESSONS FROM A WARGAME. WAR ON THE ROCKS; ELG, J. E. (2017). WARGAMING IN MILITARY EDUCATION FOR ARMY OFFICERS AND OFFICER CADETS. PH.D. DISS., KING'S COLLEGE BMS - BATTLE MANAGEMENT SYSTEM
 דף החברה בלינקדין: [/https://www.linkedin.com/company/sindiana-technologies](https://www.linkedin.com/company/sindiana-technologies)
 ארקון, ד' (2020, 23 ביוני). גבעתי קיימה תר"ט סימולטיוו ראשון. ISRAEL DEFENSE; EBBUTT, G. (2020). MISSION REHEARSAL: THE IDF FIELDS A NEW MULTILEVEL TRAINER WITH CONSTRUCTIVE AND VIRTUAL SIMULATION", JANE'S INTERNATIONAL DEFENCE REVIEW; LIMOR, Y. (2020, JANUARY 7). IDF DRAWS FIRE FOR SUBSTITUTING SIMULATION FOR BRIGADE-LEVEL EXERCISES. JNS; FRANTZMAN, S. J. (2020, JULY 27). ISRAEL INCREASES TRAINING VIA VIRTUAL BATTLEFIELD CENTER AMID HEZBOLLAH TENSIONS. DEFENSE NEWS
 EBBUTT (2020)
 מבוסס על סיכומי יחידות ועל שיחות שערך המחבר עם מפקדים, רמ"טים ומג"לים של שלוש חטיבות שהתאמנו בשיטה זו וכן על בסיס התנסות אישית בתרגיל מסוג זה בסתיו 2020
 מבוסס על מסמכים פנימיים של גוף תורת הלחימה בזרוע היבשה, סיקור באתר צה"ל וצפייה במשחק מלחמה "אופק חדש" בכמה מקרים על ההשתלמות שהתקיימה ב-26 בספטמבר 2019, ראה: הלר, א' (2019, 26 בספטמבר). משקפי VR ושולחן תלת-ממדי דיגיטלי: כך נערך צה"ל ללחימה בצפון. רשת 13; וכן סרטון מההשתלמות: <https://www.youtube.com/watch?v=R1LLU4-qSE&t=93s>; השתלמות שהתקיימה בסתיו 2020: כהן גרינברג, ע' (2020, 1 בדצמבר). איך המפקדים מאמצים טקטיקות של הגנה התקפית בחזית לבנון. אתר צה"ל
 מבוסס על שיחות עם מג"טים ומג"דים במהלך ההשתלמויות המקצועיות בארבע השנים האחרונות, ועל משוברים שמולאו בסיומן אחת הדרכים להתגבר על חסמים אלה נעשתה במתקני האימון בג'וליס ובצאלים - קבלנים הפעילו את משחקי המלחמה והכשירו אנשי מקצוע בעלי ניסיון כמפקדים וכקציני מטה בעברם לתכנן ולנהל משחקי מלחמה מבוססי סימולטורים
 NANSSEN, P. (2015 SEPTEMBER 9). RMAS WARGAMING [LECTURE RECORDING] https://www.youtube.com/watch?v=634AKBEI_EC
 BERGER, D. H. (2019). COMMANDANT'S PLANNING GUIDANCE: 38TH COMMANDANT OF THE UNITED STATES. HEADQUARTERS MARINE CORPS
 WALTERS, E. M. (2021). WARGAMING IN PROFESSIONAL MILITARY EDUCATION: CHALLENGES AND SOLUTIONS. JOURNAL OF ADVANCED MILITARY STUDIES (JAMS), VOL. 12, NO. 2, PP. 81-114
 TSALALYACHIN, G. (2016) MISHAKY MILHAMA ASTRATEGYIM [STRATEGIC WAR GAMES]. DADO CENTER FOR INTERDISCIPLINARY MILITARY STUDIES, THE GENERAL STAFF OPERATIONS DIRECTORATE. PP. 31-35
 MINISTRY OF DEFENCE (2017). WARGAMING HANDBOOK. HEAD DOCTRINE https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/641040/doctrine_uk_wargaming_handbook.pdf

"האימון שלהם יהיה ישר ברטוב" (עמ' 42)

1 לסלוי, א' (2022). מבצע "חומת מגן": מהכלה להכרעה. המחלקה להיסטוריה, עמ' 25-27; פינקל, מ' (2020). המטכ"ל - כיצד הוא לומד, מתכנן ומתארגן. מערכות ומוזון, עמ' 273-287
 2 יעלון, מ' (2008). דרך ארוכה קצרה. ידיעות אחרונות - ספרי חמד, עמ' 136.
 3 פרקש, ד"א ותמרי, ד' (2011). ואיך נדע? מודיעין/מבצעים/מדינאות. ספרי עליית הגג - ידיעות אחרונות - ספרי חמד, עמ' 88
 4 שם
 5 מערכת "מערכות" (2022, 8 באפריל). מבצע "חומת מגן" - גרסת הרמטכ"ל בין המערכות
 6 מופז, ש' (2022). המסע הישראלי שלי. ידיעות אחרונות - ספרי חמד, עמ' 289
 7 לסלוי (2022), עמ' 15-17
 8 שם, עמ' 102. מצטט מ: מפ"ע, "סיכום דברי הרמטכ"ל לאישור תרגיל קרן אור", 13 באוגוסט 2001; שם, עמ' 103-110
 9 שם, עמ' 103
 10 שם, עמ' 153
 11 עדות מפקד האוגדה, אלוף (מיל') יצחק גרשוני, שם, עמ' 202, 215. יעלון העיד בזכרונותיו כי זיהה את הבעיה והורה לתקנה. שם, עמ' 131

היה לצפות את התממשותו במוקדם או במאוחר, שנגרם בגין טעות נקודתית בהערכת הנתונים (לאירועים מסוג זה אכזרנו בונים את הכוחות הסדורים).
 ההיפך מההפתעה המצבית היא ההפתעה הבסיסית, משמע כל עולם המושגים והנחות היסוד קרס ברגע אחד, באופן בלתי צפוי. נחשפה בפני הכוח באופן פתאומי מציאות שאותה לא הכיר, שאותה לא העלה על דעתו ושהוא לא יכול היה להתכונן אליה (זוהי נקודת העבודה שמחפש כוח הביון). ד"ר צבי לניר טבע את שני המונחים בספרו. ראו: לניר, צ' (1983). ההפתעה הבסיסית - מודיעין במשבר. הקיבוץ המאוחד
 6 אלוף אהרון פרקש שהיה ראש אמ"ן ותא"ל דב תמרי שהיה מפקד סיירת מטכ"ל מדגישים גם הבחנות מעין אלה: הבחנה בין יחידות מובחרות למהלומה עמוקה (קרי במסגרת מבצעים רחבי היקף או מלחמה) ובין יחידות מיוחדות לפעילות נקודתית ומקצועית (שנעודו בעיקרן לייצר ידע ייחודי בין אם בשגרה ובין אם במלחמה); הבחנה בין רמות הסיכון שהדרג הצבאי הבכיר והמדיני מוכן לשאת בהפעלת יחידות אלה. ראה: פרקש, א' ותמרי, ד' (2011). ואיך נדע? מודיעין, מבצעים, מדינאות. ידיעות ספרים. עמ' 180-181.
 7 יש לציין כי הכוח היבשתי הוא האתגר הגדול ביותר לגישה זו מכיוון שכוחות אוויריים ומימיים סדורים לא סובלים מיחס תמורה ישיר בין גודל הכוח המבצע לגודל החתימה המבצעית, עניין זה תלוי בטכנולוגיה - גם של צד כחול וגם של צד אדום (מגד, חמקנות, פריסת יכולת הגילוי וכדומה).
 8 יתרון יחסי (העיקרון של שררד), בשונה מיתרון מוחלט, הוא מצב שבו צד אחד מתמקד בפיתוח תחומים שבהם הוא חזק ומוותר ביוזעו על תחומים שבהם הצד האחר חזק ולהיפך, כדי שהמענה של שני הצדדים ביחד יהיה אפקטיבי יותר

יכולות השדאות והשטה של לוחם החי"ר בשדה הקרב המודרני: יסוד חשוב לניצחון או מזכרת מתקופות עבר? (עמ' 30)

1 תפיסת שדה הקרב הרב ממדי, בחכמ"ה, הוצאת זרוע היבשה (2019)
 2 מסמך רובאי 05 - מקחצ"ר (2018)
 3 בשנת 2020 התווספו לבלנות בסיס להכשרת לוחם החי"ר - יכולת קרב מגע לוחמה והפעלת אמל"ח.
 4 נוסף על כך תחום הלוחמה אשר נכנס להכשרת לוחמי החי"ר (2020)
 5 גור, ב' ורפא, ג' (2003). שדאות ותושיות שדה חלק 1. הוצאת משרד הביטחון, עמ' 6.
 6 שפיר, ש"י ופרל, ג' (יולי 2014). לוחמה תת קרקעית אתגר ישן חדש. בתוך קורץ, ע' וברום, ש' (עורכים). צוק איתן השלכות ולקחים. המכון למחקרי ביטחון לאומי INSS, עמ' 49-54
 7 אפשר לראות מאפיינים דומים בלחימה באוקראינה בהקשר הטווח הטקטי היעיל - מגן מול מתקדם
 8 סיכום אוגדה 162 למבצע "צוק איתן" (אוגוסט 2014)
 9 "גורם בעייתי נוסף שהתגלה במלחמת לבנון השנייה היה כישלון תפיסה שכוונתה ל"ולגוסיטיקה קרבית" - הכוחות בשטח התקדמו מהר יותר מקצב סלילת הצירים הלוגיסטיים שנפרצו עבורם. המזון והמים שנשארו עימם הלוחמים, ליום-יומיים של לחימה, אזלו הרבה מהשיגה אליהם אספקה, אם בכלל הגיעה. כך רח"ט ולגוסיטיקה, תא"ל איציק כהן, בריאיון. רפרט, ע' (2012, 5 באוקטובר). כשלי הלוגיסטיקה לא יחזור. ISRAEL DEFENSE
 10 נאור, מ' (2003). "הידיד" - אורד צ'ארלס יוניטי. הוצאת ידי יצחק בן צבי
 11 פעיל, מ' זוהר, א' (2008). פלמ"ח - פלוגות המחץ של ההגנה. הוצאת משרד הביטחון, עמ' 35
 12 אורן, ר' (2005). לטרון. מוזן, עמ' 165-183
 13 קדיש, א' וארנולד, מ' (2008). מבצע יבוס. מערכות, עמ' 30-51
 14 לזכותו של מאיר הרצין נקופה הגישה המבצעית, שהפכה לסמלה המסחרי של היחידה: בדיקות במשימה וקפדנות יתרה בנוגע לציר הניווט. "תלמדו את הציר מוקף לאבן", נהג לומר כשלימד את טכניקת הניווט שלו, שהתבססה בעיקר על שינון של הציר כולו על-ידי כל אחד מהלוחמים, ולא על שינון חלקים מהציר על ידי כל חייל הרצין לגלג על אלה ששיבו את יכולת הניווט האגדית שלו, וטען כי אין פה שום דבר ראוי להערצה. כל מה שצריך לעשות כדי להפוך לנווט מעולה, כטב הר-ציון, זה רק להשקיע בלימוד ושינון של ציר הניווט. " שרון כען עליו: "תוך זמן קצר הפך מאיר ללוחם הנועז ביותר של יחידה 101 והצנחנים, לסייר מעולה ואולי המעולה ביותר שידע צה"ל מעודו". זונדה, מ' (2006). סיירת מטכ"ל. כנרת זמורה ביתן, עמ' 25
 15 יצחקי, ח' (1982, 31 בדצמבר). הטמעת לקחי של"ג במערכת הכשרות החי"ר. סיכום דיון
 16 שדאות לבג"חיים כלי (אפריל 1999). הוצאת מקחצ"ר, עמ' ה
 17 אודן תחקירי חיל הרגלים (2007, 12 בפברואר). מלחמת לבנון השנייה, פרק ההסוואה
 18 נייר קטלניות גדוד החי"ר (2007, 3 באוגוסט). מקחצ"ר
 19 ראינות שערך מחבר המאמר עם 20 מפקדי כיתות ומחלקות (ינואר 2020).
 20 זאת בניגוד למגויסים הטרורים בצה"ל אשר עם פתיחת השירות מתחילים בימי קליעה מרוכזים בבסיס האימונים השונים. יש לציין שהתנהגות הקרבית אשר מתורגלת בצבא האמריקני בשלב זה נוספת על תרגילי המשמעת והמעבר בין אזרח ללוחם בצבא האמריקני
 21 ARMY BASIC TRAINING TIMELINE AT A GLANCE: <https://bit.ly/3IQKQQQ>
 22 Cox, M. (2018, JUNE 15). ARMY WILL ADD 2 MONTHS TO INFANTRY COURSE TO MAKE GRUNTS MORE LETHAL. MILITARY.COM
 23 DEVON L SUITS, L.D. (2019, DECEMBER 29). ARMY TO EXTEND OSUT FOR INFANTRY SOLDIERS. MILITARY.COM

צבאות יבשה מחפשים משמעות (עמ' 54)

1 THE FEDERAL MINISTRY OF DEFENCE (2016, FEBRUARY). WHITE PAPER 2016 – ON SECURITY POLICY AND THE FUTURE OF THE BUNDESWEHR
2 כותבי הספר אינם מרחיבים בנושא זה
3 כמו כן, כותבי הספר טוענים שעל צבא גרמניה לפתח יכולות בסב"ר ובממד המידע כדי שיוכל להגן על המדינה בממדים הללו
4 הפיקוד והשליטה של הצבא צריך להיות מוכוון להפעלת הכוחות והנכסים לפי המשימה והדרישות שהיא מעלה, כך שהתוצא הנדרש יושג
5 יכולת הכרחית לאיסוף יעיל של מודיעין. יכולות איסוף המידע משפיעות על הניתוח, הערכה וההובלה של כל הרמות (הטקטית, המערכתית והאסטרטגית) הצבא הגרמני צריך להגדיר מחדש את כל התוצאים שהוא מפעיל ולהתאים ולייחד אותם למשימות השונות. עליו להיות מסוגל להשיג עליונות בכל המבצעים שהוא מנהל
7 יכולת לוגיסטית במובן הרחב ביותר (מתעשיות ביטחוניות לסיוע לוגיסטי למסגרות הטקטיות הקטנות) שמאפשרת את היכולות האחרות
8 CHIEF OF STAFF, GERMAN ARMY (2013, JULY). THE REORIENTATION OF THE GERMAN ARMY, P. 11
9 בדיוויזיה העשירית יש ארבע חטיבות מתמרנות
10 כל המדע על הרוב הכוח של צבא היבשה הגרמני לקוח מהאתר הרשמי של צבא היבשה: [HTTP://WWW.DEUTSCHESHEER.DE/PORTAL/A/HEER/START](http://www.deutschesheer.de/portal/a/heer/start)
11 CHIEF OF STAFF, GERMAN ARMY (2013, JULY). THE REORIENTATION OF THE GERMAN ARMY, P. 31-34
12 GERMANY TO PLAY BIGGER MILITARY ROLE (2014, JANUARY 27). THE LOCAL. [HTTPS://WWW.THELOCAL.DE/20140127/GERMANY-TO-PLAY-BIGGER-MILITARY-ROLE](https://www.thelocal.de/20140127/germany-to-play-bigger-military-role)
13 BUNDESMINISTERIUM DER VERTEIDIGUNG, AKTIV. ATTRAKTIV. ANDERS (2014, JUNE)
14 SO SOLL DIE BUNDESWEHR ATTRAKTIVER WERDEN [THE AIM IS TO MAKE THE BUNDESWEHR MORE ATTRACTIVE] (2014, MAY 30). DER SPIEGEL [HTTPS://WWW.SPIEGEL.DE/POLITIK/DEUTSCHLAND/REFORM-DEBUNDESWEHR-VON-DER-LEYENS-PLAENE-A-972511.HTML](https://www.spiegel.de/politik/deutschland/reform-der-bundeswehr-von-der-leyens-plaene-a-972511.html)
15 גרמניה הייתה בין המדינות האחרונות שביטלו את גיוס החובה, בשנת 2011
16 NATO PUBLIC DIPLOMACY DIVISION (2021, MARCH 16). DEFENCE (EXPEDIENTURE OF NATO COUNTRIES (2013-2020) [HTTPS://WWW.NATO.INT/NATO_STATIC_FL2014/ASSETS/PDF/2021/3/PDF/210316-PR-2020-30-EN.PDF](https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/3/pdf/210316-pr-2020-30-en.pdf)
17 CHASE, J. (2016, OCTOBER 16). MERKEL: GERMANY TO HEAVILY INCREASE BUNDESWEHR BUDGET. DW [HTTPS://P.DW.COM/P/2RHMS](https://p.dw.com/p/2RHMS)
18 VANDIVER, J. (2016, OCTOBER 18). GERMANY'S MERKEL CALLS FOR LARGE INCREASE IN MILITARY SPENDING. STAR AND STRIPS
19 GERMANY'S MERKEL CALLS FOR LARGE INCREASE IN MILITARY SPENDING | STARS AND STRIPS
19 ARNOLD, R. (2016, JANUAR 27). ZURÜCK ZUR VERNUNFT. SPD FAKTION IM BUNDESTAG [HTTPS://WWW.SPDFRAKTION.DE/PRESSE/PRESSEMITTEILUNGEN/ZURUECK-VERNUNFT](https://www.spdfraktion.de/presse/pressemitteilungen/zurueck-vernunft)
18 HIN ZU EINER AUFGABENORIENTIERTEN AUSSTATTUNG DER BUNDESWEHR (UNKNOWN DATE). BUNDESMINISTERIUM DER VERTEIDIGUNG
19 אתר משרד ההגנה מספק מבט כללי פחות מפורט מהמסמך, ראו: [HTTPS://WWW.BMVG.DE/DE/AKTUELLES/MATERIELLE-AUSRUESTUNG-DER-BUNDESWEHR-11518](https://www.bmvg.de/de/aktuelles/materielle-ausruestung-der-bundeswehr-11518)
19 AGENDA RÜSTUNG ZEIGT WIRKUNG (2016, SEPTEMBER 28). BUNDESMINISTERIUM DER VERTEIDIGUNG
19 [HTTPS://WWW.BMVG.DE/DE/AKTUELLES/AGENDA-RUESTUNG-ZEIGT-WIRKUNG-11536](https://www.bmvg.de/de/aktuelles/agenda-ruestung-zeigt-wirkung-11536)
20 BUCK, T. (2018, FEBRUARY 15). GERMAN MILITARY: COMBAT READY?. FINANCIAL TIMES [HTTPS://WWW.FT.COM/CONTENT/36E2CD40-0FDF-11E8-940E-08320FC2A277](https://www.ft.com/content/36e2cd40-0fdf-11e8-940e-08320fc2a277)
21 ראו לדוגמה את התרגיל החטיבתי ב-2017 "סערות חום"
21 DIRK-ULRICH BRÜGGEMANN, D-R. (2017, MAY 23). BUNDESWEHR VERLEGT RUND 600 FAHRZEUGE VON SENNE NACH NIENBURG. LZ [HTTPS://WWW.LZ.DE/LIPPE/AUGUSTDORF/21790497_BUNDESWEHR-VERLEGT-RUND-600-FAHRZEUGE-VON-SENNE-NACH-NIENBURG.HTML](https://www.lz.de/lippe/augustdorf/21790497_bundeswehr-verlegt-rund-600-fahrzeuge-von-senne-nach-nienburg.html)
22 פורסמה בשנת 2018:
22 KONZEPTION DER BUNDESWEHR (2018, AUGUST 3). BUNDESMINISTERIUM DER VERTEIDIGUNG
22 [HTTPS://WWW.BMVG.DE/DE/AKTUELLES/KONZEPTION-DER-BUNDESWEHR-26384](https://www.bmvg.de/de/aktuelles/konzeption-der-bundeswehr-26384)
23 BÜHLER, E. (2017, MARCH 16). AKTUELLE PLANUNG IN DER BUNDESWEHR: ANSPRUCH UND AMBITION. BUNDESWEHRVERBAND [HTTPS://WWW.DBWW.DE/AKTUELLE-THEMEN/BLUCKPUNKT/BEITRAG/ /AKTUELLE-PLANUNG-IN-DER-BUNDESWEHR-ANSPRUCH-UND-AMBITION-REPORT: GERMAN JETS USELESS AT NIGHT \(2016, JANUARY 19\). DW \[HTTPS://P.DW.COM/P/1HFSJ\]\(https://p.dw.com/p/1Hfsj\)
24 GERMAN BUNDESTAG \(2021, FEBRUARY 23\). INFORMATION FROM THE PARLIAMENTARY COMMISSIONER FOR THE ARMED FORCES - ANNUAL REPORT 2020 \(62ND REPORT\), PP. 10-11
25 DEUTSCHER BUNDESTAG \(2017, JANUARY 24\). UNTERRICHTUNG DURCH](https://www.dbww.de/aktuelle-themen/bluckpunkt/beitrag/aktuelle-planung-in-der-bundeswehr-anspruch-und-ambition-report-german-jets-useless-at-night)

12 שם, עמ' 101-102. מצטט מ: מפ"ע, "סיכום דברי הרמטכ"ל לאישור תרגיל קרן אור", 13 באוגוסט 2001
13 הערות אלוף (מיל') גרשון הכהן לטיוטת המאמר
14 לסלוי (2022), עמ' 111. מתייחס ל: פקמ"ז, "תמ"מ - ביבוש הערים. מה התכלית? היום שאחרי?", 2 בנובמבר 2001
15 רוה, ס' ומיניקה ברנד, ה' (ינואר 2017). תהליך פיתוח הידע בפקוד המרכז "פרויקט בראשית" (2002-1999). מחקרי מרכז דדו, עמ' 41-43
16 הכהן, ג' (2022, 15 באפריל). ככה בוים שולטים בשכונת דאחיה
17 רוה ומיניקה ברנד (ינואר 2017), עמ' 41-43
18 אמ"ץ תוה"ד (מאי 2002). סיכום ראשוני למבצע "חומת מגן". שקופיות אמ"ץ
19 באותה שעה השתלט גדוד 101 על בתים שולטים בשכונת דאחיה
20 לסלוי (2022), עמ' 157. "האלוף יצחק איתן: אף אחד בצה"ל לא התאמן בכיבוש אלמנטים בצורה הזאת. בטח לא של בתים, החטיבה [35] כן עשתה השתלמות מפקדים, חטיבה] 933 עשו בנושא לחימה בשטח בנוי, הם עשו בטבריה תרגיל [גדודי]" מפ"ע (2002, 26 בפברואר). ביקור הרמטכ"ל בחמ"ל בבבלשה
21 הראל, ע' ויושכרוף, א' (2004). המלחמה השביעית. ידיעות ספרים, עמ' 251
22 לסלוי (2022), עמ' 152. אבמן לדוגמה, עשה אימון מרוכב של חודשיים עם נכסיתו לתפקיד מג"ד וזה היה האימון היחיד בכל התקופה בה פיקד על גדוד כלל האיון לא כלל תרגול עם נ"משי אכדורית. מתוך התכתבות עם תא"ל (מיל') אורן אבמן, 17 באפריל 2022
23 לסלוי (2022). טיוטת מאמר "הקרב על מחנה הפליטים ג'ני במבצע "חומת מגן". עמ' 9-11
24 התכתבות עם אלוף (מיל') יוסי בכר. 5 באפריל 2022
25 התכתבות עם תא"ל (מיל') יוני חכם צור. 5 באפריל 2022
26 התכתבות על אלוף אייל זמיר. 9 באפריל 2022
27 התכתבות עם אל"ם (מיל') אורן בן ג'ייה. 5 באפריל 2022
28 התכתבות עם אל"ם (מיל') אבי לוי. 7 באפריל 2022
29 שיחה טלפונית עם אל"ם (מיל') רון שכנר. 5 באפריל 2022
30 לסלוי (2022), עמ' 202
31 שומפלי, א' (2022, 4 באפריל). הרמטכ"ל של חומת מגן מדבר: "הלוחמים ישבו קיר מאחורי ערפאת, אבל התחייבנו". YNET
32 בפקמ"ד חומת מגן של אונדט אי"ן של משהני באפריל 2002 מופיע בסעיף אויב שאורכו עמוד אחד מידע כללי ביותר: "בעיקר שכב ישנם עשרות פעילי מנגנונים וכן נמצאים בה מרכזי הפת"ח והחמאס של השומרון, אשר אחראים לייצואם של מרבית פיגועי ההתאבדות לתחומי מדינת ישראל בתקופה האחרונה, כמו גם פיגועי מטען וירי בוזזה". נכתב כי הכוחות הפלסטיניים מבינים כי זה"ל יפעל התקפית, וכי הם נערכים להגנה במרחב הקסבה. האיומים המרכזיים הם מטענים, ירי נק"ל, צלפים, ירי טילי קסאם ומתאבדים, והנחת היסוד לדרכי הפעולה היא ביצוע הקרב העיקרי בקסבה. בפקודה של חטיבה 5 מאוגדה 340 לפני הקרב במחנה הפליטים ג'ני מופיע מידע כללי ביותר ובו כי בעיר מצויים כ-1500 פעילי רש"פ חמושים, ובמחנה הפליטים 150. חטיבה 5/אג"ם. פקודת מבצע חומת מגן 2, 3 באפריל 2002. על לחימת גדוד חרוב נכתב כי: "הכול היה חדש לחלוטין עבורם, ושונה ממה שהיו רגילים להתמודד איתו עד למבצע". בנדט, ש' (2017, 29 באפריל). המחסור במודיעין, האלטר והמעמד למתקפה: 14 ימים בשכם. וואלה
33 שחיטת, פ' (יוני 2022). השיבה לשכם: המפקדים שלחמו בשכם ב"חומת מגן" חוזרים לשדה הקרב. אתר צה"ל
34 אמ"ץ תוה"ד (מאי 2002)
35 מערכת "מערכות". (2022, 8 באפריל)
36 אמ"ץ תוה"ד (מאי 2002). סיכום ראשוני למבצע "חומת מגן". שקופיות אמ"ן
37 שם. שקופיות אמ"ץ
38 מופי, ש' (2022), עמ' 293
39 בנדט, ש' (2017, 29 באפריל)
40 אבמן, א' (מאי 2022). גדוד ופולגה בלחימה: מבצע "חומת מגן": מה ניתן ללמוד? מערכות, 493, עמ' 35-30

היסט התשומות המבצע (עמ' 50)

1 המילון למונחי צה"ל (התשנ"ח 1998). מטכ"ל-10-1
2 מילון מונחים והבהרות/פירושים לשפת האיכות של צה"ל (2010). מסמך פנימי
3 נחמיאס, ד' ונורי, א' (1997). עקרונות לניהול ולתקצוב על פי תפוקות במגזר הציבורי. המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 28-30.
4 MANN, S. S. (2009). EFFECTS-BASED PERFORMANCE: BRIDGING THE GAP BETWEEN FIGHTER OPERATIONS AND MAINTENANCE. AIR FORCE JOURNAL OF LOGISTICS, 33(2), P. 22-23
5 ידליון, ע' (2005). תפקודו של חיל האוויר במלחמת יום הכיפורים – מבט אחרי 30 שנה. בתוך: מלחמת יום הכיפורים ולקחייה. (עורך: פ. יחזקאלי). משרד הביטחון – ההוצאה לאור
6 היימן, ת' (אוגוסט 2016). למידה במטה הכללי. בין הקטבים 8, עמ' 11-29
7 מזרחי, ש' וכוהן, ג' (2017). מבוא למנהל וניהול ציבורי. האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 256
8 הוראות זרוע האוויר. 010.04.01.11 – התחקור בזרוע האוויר
9 נחמיאס ונורי (1997), עמ' 6
10 היימן, ת' (אוגוסט 2016). למידה במטה הכללי. בין הקטבים 8, עמ' 26
11 מדרך התכנון הממשלתי (2008). עמ' 62
12 KUHFAHL, R., SEHLKE, C., SONES, J., & HOWARD, N. (2018). KEY PERFORMANCE INDICATORS: WHAT CAN THEY DO FOR YOU? THE JOURNAL OF THE AMERICAN SOCIETY OF MILITARY COMPTROLLERS, 63(2), P. 37

16 פלקוביץ, ד' (2020, 6 בינואר). 50 שנים למבצע "תרגול 53". אתר חיל האוויר שלום, ד' (2007). רוח רפאים מעל קהיר: חיל האוויר במלחמת ההתשה (1967-1970). באור פרסומי תעופה

18 שגיא, ג' (2020, 1 באוקטובר). 35 לתקיפה המרוחקת ביותר שביצע חיל האוויר אתר חיל האוויר

19 ידלון, ע' (2018, 21 במרס). דוקטרינת בגין – לקחי אוסיראק ודיר אזור. מבט על 1037. המכון למחקרי ביטחון לאומי

20 שקדי, א' (2021). למה מי זה מייקל. ידיעות אחרונות, ספרי חמד

21 אולמרט (2021)

22 חבוקוק, מ' (2007). ניגון שקט, תקיפת הכור הסורי 2007. ענף היסטוריה חיל האוויר

23 שקדי (2021)

DEN WEHRBEAUFTRAGTEN - JAHRESBERICHT 2016, P. 24

26 EICKER, V. (UNKNOWN DATE). DAS IST ALLES KEINE SCIENCE-FICTION MEHR. DAS GERMAN INSTITUTE FOR DEFENCE AND STRATEGIC STUDIESS

27 PIEPER, O. (2020, MAY 11). GERMAN MILITARY CONSIDERS USING ARMED DRONES. DW [HTTPS://P.DW.COM/P/3C2H3](https://p.dw.com/p/3c2h3)

לחרחבה בנושא הכתמ"מים ראו:

ברלוביץ, א' (2021). שנה למלחמה: לקחי המערכה בנגורנו קרבאך בראי אחרים. בין המערכות, 13

28 BUNDESMINISTERIUM DER VERTEIDIGUNG (2021, MAY 19). ECKPUNKTE FÜR DIE BUNDESWEHR DER ZUKUNF; BUNDESWEHR SOLL SCHNELLER EINSATZBEREIT SEIN (2021, MAY 18). DIE ZEIT

29 LAMBRECHT WILL KEINE GROSSE BUNDESWEHR-STRUKTURREFORM (2022, FEBRUARY 13). BR24

30 HER MAJESTY GOVERNMENT, COMMAND OF HER MAJESTY (2021, MARCH). GLOBAL BRITAIN IN A COMPETITIVE AGE: THE INTEGRATED REVIEW OF SECURITY, DEFENCE, DEVELOPMENT AND FOREIGN POLICY

31 SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE, COMMAND OF HER MAJESTY (2021, MARCH). DEFENCE IN A COMPETITIVE AGE

32 אמ"ץ, מרכז דדו (2021, 26 באפריל). סקירת מסמך האסטרטגיה הלאומית של בריטניה 2021, קרוב ורחוק, 31; אמ"ץ, מרכז דדו (2021, 26 במאי). סקירת מסמך אסטרטגיית ההגנה הלאומית של בריטניה 2021, קרוב ורחוק, 32

33 U.K ARMY (2021, DECEMBER 21). FUTURE SOLDIER GUIDE

34 CHIEF OF THE DEFENCE STAFF (2020, SEPTEMBER 30). INTEGRATED OPERATING CONCEPT 2020

35 הכוונה היא הובלת משימה צבאית במסגרת ברית נאט"ו

36 מרכז דדו (2021). סקירת מסמך אסטרטגיית ההגנה הלאומית של בריטניה. אמ"ץ, מסמך פנימי, עמ' 6-9; SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE, DEFENCE IN A COMPETITIVE AGE, PP. 11-35

37 IN A COMPETITIVE AGE, PP. 51-57; U.K ARMY, FUTURE SOLDIER GUIDE, PP. 5-27

38 השם הבריטי לטילי התמוז

39 הגרסה הבריטית של הזיק

40 ברלוביץ, א' (2021, 15 בדצמבר). הסיפור המוזר של האג'קס וחטיבת התקיפה בצבא היבשה הבריטי. בין המערכות

41 המסמך לא מפרט באלה יחידות מדובר

42 הרגימנטים הם בוני כוח בלבד, והם מוקד ההזדהות של החיילים

43 SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE, DEFENCE IN A COMPETITIVE AGE, PP. 51-57; U.K ARMY, FUTURE SOLDIER GUIDE, PP. 5-27

44 ND BATTALION YORKSHIRE REGIMENT 2

רכב קרבי יבשתי בלתי מאויש - שרידות, מבצעים ורצף לחימה (עמ' 68)

1 U.S ARMY (MARCH 2017). ROBOTIC AND AUTONOMOUS SYSTEMS STRATEGY. U.S. ARMY TRAINING AND DOCTRINE COMMAND

2 השימוש בכלים צבאיים בלתי מאוישים עד שנת 2033 המלצות למדיניות לאומית על בסיס חיזוי טכנולוגי הערכת מומחים (דצמבר 2014). עורכים: י. זקס ול. ענתב. INSS. מזכר 145

3 בלום, מ' (2019, 27 בנובמבר). פיתוח רכב לחימה קרקעי: מיגון מעל הכל. BESA

4 SHARMA, S. (2022, APRIL 22). UNMANNED GROUND VEHICLE: GLOBAL DEVELOPMENTS AND FUTURE BATTLEFIELD. IDSA ISSUE BRIEFS

5 LASKIN, Y. (2019, AUGUST 9). URAN-9 UNMANNED COMBAT GROUND VEHICLE. EUROPEAN SECURITY & DEFENCE

6 בלום, מ' (נובמבר 2018). קוקונים. לקט מו"פ ביטחוני בעולם, ידיעה 7

תקיפת הכור הגרעיני הסורי בספטמבר 2007: פעולת סיכול אלימה או תקיפת המב"ם הראשונה? (עמ' 62)

1 אולמרט, א' (2021). בגוף ראשון. ידיעות אחרונות, ספרי חמד

2 שבתאי, ש' (אוקטובר 2011). תפיסת המערכה שבין המלחמות. מערכות 445, עמ' 24-27

3 HART, P. (1991). IRVING L. JANIS' VICTIMS OF GROUPTHINK. POLITICAL PSYCHOLOGY, 12(2), 247-278

4 הרצון להימנע ממחלוקות והרצון לזרד פתרון מעשי עלולים ליצור לחץ על חברי צוות העבודה ולמנוע מהם להדגיש נקודות חלשות או בעייתיות בפתרון. בארגונים היררכיים הסכנה אף גדולה יותר, שכן הדגשת קשיים או רעיונות חדשים יכולה להיתפס גם בביקורת על הסמכות.

5 הראל, ע' (2012, 10 בספטמבר). הניו יורקר חושף: כך תקפה ישראל את הכור הגרעיני בסוריה. הארץ

6 הניתוח מתבסס על עבודה שהייתי אמון עליה בתפקידי כרח"ט תפיסת הביטחון במל"ל. המסמך הופץ להתייחסות גופי הביטחון השונים בשתי גרסאות בתקופת ראשי המל"ל יעקב עמידור ויוסי כהן, אך לא עלה לדיון פורמלי, לא כל שכן לאישור. המטה לביטחון לאומי (2012). תפיסת הביטחון – טיוטא להתייחסות מדינת ישראל

7 ליש, ג' (יולי 2015). עיקרי תפיסת הביטחון של המטה לביטחון לאומי לשגרה ולחירום. עשתונות 10

8 מרידור ד' ואחרים (2006). הוועדה לגיבוש תפיסת ביטחון לישראל

9 אין לבלבל בין המונח "שגרה" למונח "רגיעה", שכן השגרה בישראל כמעט אף פעם אינה רגועה

10 בן גוריון, ד' (1971). יחוד וייעוד, דברים על בטחון ישראל. מערכות

11 ליש, ג' (יוני 2008). האנטומיה של עימות מוגבל מתמשך. מערכות 419, עמ' 19-16

12 ליש, ג' (נובמבר 2015). הדינמיקה של עימות מוגבל מתמשך כפי שהיא באה לידי ביטוי ברמת האלימות של העימות. עבודה לקראת תואר מוסמך. אוניברסיטת חיפה

13 גולני, מ' (1992). תהיה מלחמה בקיץ - ישראל בדרך אל מלחמת סיני 1955-1956. מערכות

14 נקדימון, ש' (2007). תמוז בלהבות – הפצצת הכור העיראקי, סיפור המבצע. ידיעות אחרונות, ספרי חמד

15 מיכלסון, ב' (ספטמבר 2008). המלחמה על המים - אסימטריה כנגד הליגה הערבית. שריון 29